

Jumalateenistus Nõos P, 23.02.25 kell 11.00, *Sexagesima*

Lektsioonid: Js 55:6–11; Ap 16:9–15

Jutus: Lk 8:4–15

Laulud: 185 (1–5); 183 (1–3, 4); 180 (1–3); 192 (1–6)

Aga kui rahvahulki kogunes ja kõigist linnadest Jeesuse juurde tuli, rääkis ta neile tähendamissõnaga: „Külvaja läks välja oma seemet külvama. Ja külvamisel pudenes osa seemet tee äärde ning tallati ära ja taeva linnud nokkisid selle. Ja osa kukkus kaljule, ja see kuivas tärgates, sest sel ei olnud niiskust. Ja osa kukkus ohakate keskele, ja samal ajal tärganud ohakad lämmatasid selle. Ja osa kukkus heasse mulda, ja kui see tärkas, kandis see sajakordselt vilja.” Seejärel ta hüüdis: „Kel kõrvad on kuulda, kuulgu!” Jeesuse jüngrid küsisid temalt, mida see tähendamissõna tähendab. Jeesus ütles: „Teile on antud ära tunda Jumala riigi saladusi, aga muudele inimestele on kõik tähendamissõnad, et nad vaadates ei näeks ja kuuldes ei mõistaks. See tähendamissõna aga tähendab: seeme on Jumala sõna. Teeäärsed on need, kes kuulevad, aga pärast tuleb kurat ja võtab sõna ära nende südamest, et nad ei usuks ega pääseks. Kaljupealsed on need, kes kuuldes võtavad sõna rõõmuga vastu, ent neil ei ole juurt, üürikest aega nad usuvad, ent kiusatuse ajal taganevad ära. Mis ohakate sekka kukkus, on aga need, kes sõna küll kuulsid, ent edaspidi lämmatavad neid muretsemised ja rikkus ja elulõbud ning nende vili ei saa küpseks. Aga mis on heas mullas, on need, kes sõna kuuldes seda kaunis ja heas südames säilitavad ja kannatlikkuses vilja kannavad.

Tähendamissõna külvajast on muidu tähendamissõnade poolest rikkas Luuka evangeeliumis üks esimesi tähendamissõnu. Seepärast küsime esmalt, miks kasutas Jeesus üldse sellist viisi inimeste poole pöördumiseks. Ta oleks ju võinud öelda otse seda, mida ta tahtis öelda.

Sellele küsimusele vastab tegelikult Jeesus ise meie kirjakohas. Ta ütleb jüngrile: „Teile on antud ära tunda Jumala riigi saladusi, aga muudele inimestele on kõik tähendamissõnad, et nad vaadates ei näeks ja kuuldes ei mõistaks.“ Et nad vaadates ei näeks ja kuuldes ei mõistaks?

Õeldu mõte seisneb selles, et need, kes tahavad Jumalat paremini tundma õppida, otsivad teda, saavad Jeesuse tähendamissõnadest oma usule toitu. Neid aga, keda Jumala asjad sügavuti ei huvita, peletab tähendamissõna vorm iseenesest. Nad mõtlevad: milleks need mõistujutud? Kas tõesti ei saa siis otsekoheselt ja selgelt asju välja öelda? Saksa teoloog Fritz Rienecker ütleb, et Jeesuse tähendamissõnu mõistavad need, kes suudavad kuulda südamega, mitte ainult kõrvadega.

Ja kuna meie kirjakohta algul on öeldud, et Jeesuse kõnet kuulama kogunesid suured rahvahulgad, siis tundubki Jeesuse kõnelemismeetod loogilisena: Jeesus eeldas, et osa tema kuulajaskonnast ei taha Jumalat paremini tundma õppida, ei suuda südamega kuulata. Teine osa aga igatseb oma usule toitu ja suudab Jeesuse kõnedest välja lugeda seda, milline on taevariik tegelikult, milline on Jumal tegelikult.

Muidugi tekib nüüd küsimus, kas siis Jeesuse enda jüngrid ei suutnud Jeesuse tähendamissõna südamega kuulata, et nad vajasid veel lisaselgitust. Sellele küsimusele võib vastata nii, et Jeesuse jüngrite janu lisaselgituste järele näitab just seda, et nad ei tahtnud oma mõistmises jääda poole peale. Nõnda on jüngrite käitumine mõnes mõttes eeskujuks kõigile meile, kes me oleme tunda saanud Jumala puudutust. Ärgem piirdugem selle puudutusega, vaid süvenegem Jumala sõnasse võimalikult põhjalikult! Küsigem Jumalalt järjest uusi küsimusi! Ja me võime kindlad olla, et Jumal meile omal ajal ka vastab!

Kõnelesin ennist, et Jeesus jagas mõttes oma kuulajaskonna kaheks: nendeks, kes suudavad südamega kuulata ja nendeks, kes seda ei suuda. Ent meie tänane kirjakoht näitab, et Jeesus arvestas inimeste vastuvõtuvõimet veelgi peenemalt, jagades inimesed selle alusel lausa nelja rühma.

Vaadeldgem nüüd Jeesuse tähendamissõna nendessamades termineis, mille abil Jeesus seda tähendamissõna oma jüngrile seletab.

Kõigepealt, mis siis on see seeme, mida külvaja külvab? See on Jumala sõna, nagu Jeesus ütleb. Mis on see Jumala sõna, küsib mõni. Vastus on lihtne: see on Piibel. Veel võib nüüd mõni küsida, kas seda Piibli osatähtsust inimese elus siin üle ei tähtsustata? Meie ühiskond toimib ju edukalt ilma

Piiblit! Enamikes koolides pole juba aastakümneid piibliõpet, teaduslik maailmapilt, mis on kaasaegse arenenud ühiskonna aluseks, ei saa kuidagi Piiblist lähtuda! Tänapäevases sõjahirmus õhtumaa ühiskonnas ei saa riigikaitstes tugineda ju Piiblile! Võib-olla ajaloolastele ja kunstiinimestele on Piiblist kasu, kuna minevikurahvad on oma tõekspidamistes ja tegudes tõesti tuginenud Piiblile ning kunstnikud on oma teoste loomisel ammutanud ainekust Piiblist. Kuid kaasaegne inimene ei vaja Piiblit oma elu alusena! Näib, et nõnda mõtleb suur osa meile tuttavast õhtumaa ühiskonnast.

Selline suhtumine Jumala sõnasse, Piiblisse eeldab aga seda, et Piibel on raamat nagu iga teinegi: inimeste poolt kirja pandud raamat, millel on mingi sisu ja mingi mõte. Tuleb see sisu endale selgeks teha ja mõte vastu võtta ning Piibel uuesti raamaturiiulisse tagasi panna. Et võib-olla kunagi seda siis jälle sirvida, nagu Tammsaare „Tõde ja õigust“ või Hugo' „Jumalaema kirikut Pariisis“.

Kuid see Jumala sõna, mida Jeesus oma tähendamissõnas silmas peab ja mida külvaaja külvab, on midagi palju enam. Võrdlus Jumala sõna ja taimeseemne vahel on väga tabav, sest nii nagu taimeseeme, alustab ka Jumala sõna mingit protsessi, mis ei piirdu ainult selle sõna mõtte mõistmisega, vaid see hakkab elama oma elu. Läbi inimeste, ühiskonna, inimkonna. Läbi ajaloo igaviku poole!

Võib-olla tundub teile, et kõnelen õõnsaid loosungeid? Kuid vaadake meie enda eesti rahvast! Tänavu tähistame raamatuaastat ja selle aluseks on tõsiasi, et esimene teadaolev eestikeelne raamat ilmus 500 aastat tagasi. Mis raamat see oli? See oli arvatavasti eestikeelne luterliku jumalateenistuse kord, mille Martin Luther Saksamaal välja andis. Tõsi, see polnud Piibel. Kuid see oli siiski kord, mis kirjeldas seda, kuidas Jumala sõna kuulutada.

Tänavuse eesti raamatu aasta moto pärineb Hando Runneli luuletusest: „Rahvas algab raamatust“. Et Runneli mõte oleks terviklik, tuleks aga alati lisada ka eelmine värss: „Kiri algab kirikust“. Kui kiri algab kirikust ja rahvas raamatust, siis võime öelda, et Jumala sõna on tinginud eesti rahva sünni ja arenemise, kuni selleni, et meil on oma riik ja eestikeelne teadusele põhinev kõrgharidus! Selline on Jumala sõna vägi!

Teine küsimus, mille Jeesuse tähendamissõna võib-olla tekitab, on see: kes see külvaaja siis on? Jumal, ütlete. Jah, aga miks ta siis on nii halb põllumees, et viskab väärtuslikku seemet nii huupi, et see satub osaliselt mitteväärtuslikule maale ega kanna niipalju vilja kui see võiks kanda?

Vastus on loomulikult see, et mitte Jumal pole halb põllumees, vaid ta kohtleb kogu tema käsutuses olevat maad võrdselt. Teisisõnu, tema jaoks on kõik inimesed ühesugused. Jeesus ju kõneleb ise selle tähendamissõna suurele rahvahulgale, teades, et selle hulgas võib olla igasuguseid südameid, vastuvõtlikke ja vastuvõtmatuid. Ka apostel Paulus ütleb ju Rm 2:11: „Sest Jumala juures pole erapoolikust.“ Jumal kui külvaaja viskab külviseemet kõikjale võrdselt. Ja see näitab Jumala suurt armu ja halastust.

Nüüd aga tekib küsimus, kas siis see maapind, see inimsüda saab ise midagi ette võtta, et Jumala sõna temas paremini juurduks. Peab saama! Sest muidu oleks Jumal ju julm türann, kellele inimeste, tema loodu käekäik üldse korda ei lähe! See, kes on sündinud n-ö teeäärseks, kaljupealseks või umbrohupõlluna, jääkski selliseks ega oma võimalust igavesse Jumala riiki pääseda!

Peab ütleva, et sellisele mõtteviisile tugineb kristlik predestinatsiooniõpetus ehk õpetus ettemääratusest, mille kohaselt osa inimesi läheb automaatselt hukatusse ja osa pääseb automaatselt. See õpetus on päris levinud ka protestantluses, reformeeritud kirikus, mis tugineb kalvinismile.

Mina aga usun, et Jumal pole julm türann, kes ongi loonud vaid neljandiku inimestest n-ö heaks maaks, kus Jumala sõna saab kergesti idaneda ja head vilja kanda. Ning et ülejäänud kolm neljandikku on loodud n-ö teeäärteks, kaljupealseks ja umbrohupõldudeks. Ka ma ise ei tea ju sel juhul, millisesse rühma ma kuulun!

Seepärast olen Jeesuse tähendamissõna külvajast alati mõistnud nii, et need neli maatüüpi selles tähendamissõnas viitavad n-ö inimese südamekuulmise arengujärkudele. On aegu, mil meie süda on nagu teeäärne pinnas, kus Jumala sõna võrsuda ei saa. Seal „tallavad“ Jumala sõna meie erinevad huvid ja harjumused ning Jumala sõna „nokivad“ meie kõrgeleulised ideed, mis ei taha midagi teada Jumalast. See on kuradi töö, nagu Jeesus oma tähendamissõna seletuses ütleb. Mida inimene

siin ise teha saab, on see, et ta ei tohi jääda oma huvide, harjumuste ja kõrgelennuliste ideede kütkeisse kinni, vaid peab püüdma liikuda edasi. Vahel annab Jumal meie eluteel selleks märku, nt mõne ebaõnnestumise või õnnetuse kaudu. Või ka mõne uskliku inimese kutse kaudu. Ja on inimese asi, kas ta tahab seda Jumala märki tõsiselt võtta või mitte.

On aegu, mil me oleme enda arvates Jumalaga suured sõbrad: me teame, mida ta meilt tahab ja suudame enda arvates mõistatada, mida ta meie ja maailmaga teha kavatseb. Inimene ei saa siis aru, kuidas maailm nii lihtsat asja nagu Jumalasse uskumine teha ei võta, sest see lahendaks ju paugupealt kõik probleemid!

Jeesus aga ütleb, et sellised inimesed taganevad kiusatuse ajal usust ära. Millised on siis need kiusatused, mis meid usust taganema sunnivad? Eks neid ole muidugi must miljon, aga julgen siiski öelda, et on üks kiusatus, mida igal sammul näen: nimelt inimestevahelised konfliktid. N-ö klassikaline arusaam on selline: kui juba kristlased omavahel läbi ei suuda saada, siis mis usklikud nad on! Järelikult on see usk Jumalasse ainult üks pettus. Või siis asutakse uskuma endasse: mina olen tõepoolest usklik, aga see teine inimene, kes minuga tüli norib, ei saa küll usklik olla. Tegelikult aga võib see tähendada hoopis seda, et inimese usujuur on kuivanud.

On aegu, mil maailm nõuab meilt väga palju: meil on palju muret ja hoolt oma perega, muretseme enda või lähedaste tervise pärast; või oleme väga nõutud oma tööalal ja seetõttu väga hõivatud inimesed. Ja me ei saa enam aru, kuidas see usk Jumalasse, mis meile varem ikka nii tähtis oli, enam meie ellu ei mahu. Elu on pingeline, aga usk ei aita kuidagi end paremini tunda. Ja siis võib juhtuda, et meie usuvili, nagu Jeesus ütleb, ei saagi küpseks.

Ja siis, Jumal tänatud, on aegu, mil me justkui mõistame, miks Jumal on meile elu andnud. Suudame Jumalat tänada kõige eest, mis ta meie ellu annab. Suudame mõista, miks pidi Jeesus ristil kannatama ja kui suur ohver see tegelikult oli. Suudame näha Jumala kätt ka ebaõnnestumises ja kannatustes. Ja, mis kõige tähtsam, suudame jääda oma usule nii kindlaks, et see nakatab ka teisi. Et ka nemad leiavad oma elus Jumala ning lubavad Jumalal hakata oma südant ette valmistama sõnakülviks.

Need neli aega, südameaega ei pruugi olla kronoloogilises järjekorras. Nii nagu Jumal ise on ju ajaülene: tema, kes on algus ja ots, viibib kogu aeg praeguses. Võib-olla peab inimene taotlema seda, et tema elus oleks võimalikult palju n-ö hea südame-mulla aegu. Et süda, mis, nagu Jeesus ütleb, Jumala sõna kaunis ja heas keskkonnas säilitab ning kannatlikkuses vilja kannab, oleks meil siis, kui sellest elust lahkume. Sest võib-olla just seda tähendabki palve meie jumalateenistuse korras: „Issand, hoia meid kurja surma eest, kui süda alles patust pöördumata!“

Usun, et kui Jumalat palume, et ta lubaks meil meie südame-maad Jeesus Kristuse sõna läbi harida, siis võime muutuda, ega pea jääma teeäärseks, kaljupealseks ega umbrohupõlluks. Issand kinkigu meile alati oma sõna, palvemeelt ja kannatlikkust, et meie südamed võiksid muutuda kauniks ja heaks!

Aamen.